

Suomessa kolme rapulajia:

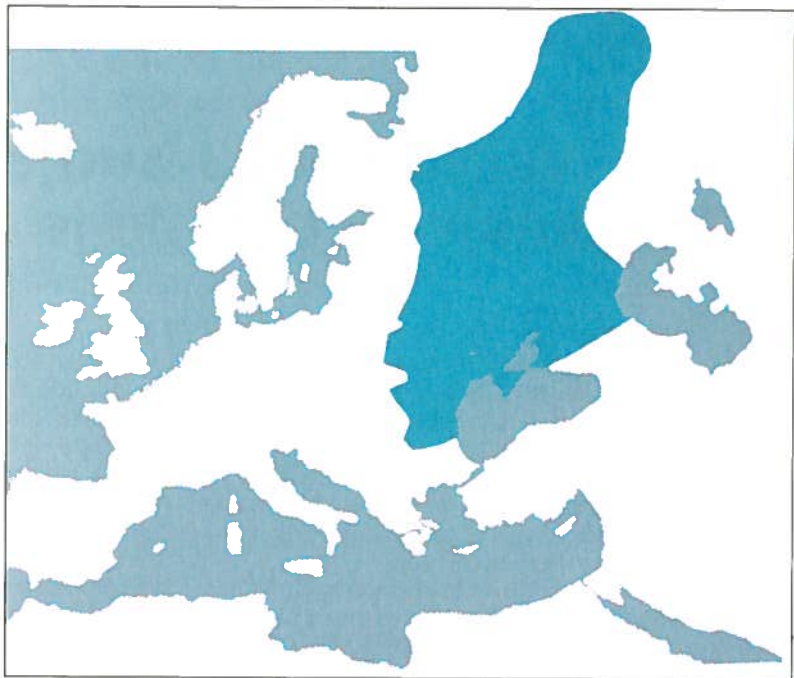
Kapeasaksirapuja Luumäen Kivijärvessä

Ari Mannonen¹, Japo
Jussila¹ ja Matti Siiropää²

¹ Raputietokeskus, Päijänne-
instituutti, Asikkala

² Husulan osakaskunta,
Luumäki

Luumäen Kivijärvessä esiintyy kolme rapulajia: jokirapua (*Astacus astacus*), täplärapua (*Pacifastacus leniusculus*) ja kapeasaksirapua (*Astacus leptodactylus*). Heinäkuun 2002 koeravustuksen saalis oli neljä yksilöä. Kapeasaksiravun erottaa sitä lähinnä muistuttavasta jokiravusta kookkaiden koiraiden silmiinpistävän pitkistä ja kapeista saksista. Muita selkeitä tuntomerkkejä ovat ravun piikikäs ja nystyinen selkakilpi sekä saksien ja ravun alapinnan harmahtava-kermainen väri.

Kapeasaksiravun levinneisyys Sisävesien kalat ja kalastus kirjan mukaan (Muus 1968).

Kapeasaksiravun esiintyminen

Kapeasaksiravun on sanottu esiintyvän Suomessa ainoastaan satunnaisesti joissakin kaakkoisen itärajan tuntumassa esiintyvissä vesistöissä (mm. Westman ja Nylund 1984 sekä Tulonen ja muut 1998). Luonnonvarainen kapeasaksirapu on tavattu edellisen kerran 1977, jolloin Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos vastaanotti yhden elävän näytteen Miehikkälästä. Suoritetuissa koeravustuksissa ei kuitenkaan saatu saalista, joten havainto jäi varmistamatta.

Suomen Kalastuslehdessä vuodelta 1939 kerrotaan kapeakynsiravun eli saksalaisten suoravun olevan itäinen laji, jota tavataan alavilla seuduilla ja olevan yleinen

Kapeasaksirapu Kivijärven rannassa.

Venäjän eteläosissa Kaspianmereen, Mustaanmereen ja Asovanmereen laskevien jokien suuseuduilla. Joki- ja kanavaverkoston kautta lajin todetaan levinneen Itämeren ja Vianmeren rantamille saakka ja esiintyvän myös murtovedessä. Suomen silloisille alueille kapeakynsiravun arveltiin istutetun eräisiin Karjalan Kannaksen järviin, minne venäläiset huvilasukkaat sen toimittivat ja missä se kirjoittajan mukaan on arveluttavassa määrin lisääntynyt. Samaisen lehden numerossa vuodelta 1942 kerrotaan valtioneuvoston päätöksestä, jolla miehitetyltä alueelta pyydystettyjen kapeakynsirapujen eli ryssänrapujen tuonti elävänä maahan kiellettiin.

Kapeita saksia Kivijärvellä

Nyt kapeasaksiravusta Suomessa on tehty varma havainto. Raputietokeskus sai ilmoituksen kapeasaksiravuista heinäkuun puolivälissä.

Asia varmistettiin koeravustuksella heinäkuun viimeisenä viikonloppuna Kivijärven etelärannalla. Raputietokeskuksen jataan eksyi saaliiksi ainoastaan yksi jokirapu. Sen sijaan osakaskunnan puheenjohtajan asettamiin kymmeneen merataan löysi tiensä neljä kapeasaksirapua, minkä lisäksi edeltävän viikon pyynnistä oli jäljellä kymmenen rapua sumpussa. Kokemus oli jälleen valttia, sillä kapeasaksiravut saatiin saaliiksi 3–4 metrin syvyydestä eli selvästi syvemmältä kuin jokirapuja yleensä pyydetään. Kivijärven kapeasaksirapukanta on harva eikä siitä ole kaupalliseen pyyntiin suuremmallakaan ponnistuksella. Rapua on Kivijärvellä muutamissa kohdissa yksittäisinä, hajanaisina esiintyminä. Muutama kapeasaksirapu on näytteillä Päijännetalon kalastusmuseon akvaariossa Vääkssä.

Kapeasaksiravut on tiettävästi tuotu Kivijärveen 1920-luvulla. Rutto kuitenkin vei sekä jokiravut että kapeasaksiravut ensimmäisen kerran vuonna 1940 ja toistamiseen jo vuonna 1952. Näistä tuhoista selvisi kuitenkin yksittäisiä

rapuja ja ensimmäiset ravut järvesä tavattiin jo vuonna 1955. Hyvää rapukantaa ei Kivijärveen tähän päivään mennessä ole muodostunut ja viime vuosina Kivijärveen onkin istutettu myös täplärapuja useille eri alueille. Järven nykyisistä rapukannoista vain täpläravut tuntuvat lisääntyvän menestyksellä. Todennäköisesti täpläravut syrjäyttävät muut lajit ja valtaavat järven ravuille soveltuvat alueet – ellei rapurutto ehdi ensin.

Tres amigos – kolme kaverusta

Kolmen lajin yhteiselo Kivijärvellä on merkittävää ainakin kahdesta näkökulmasta. Ensiksi kapeasaksiravun on varmistettu olevan osa suomalaista vesieläimistöä, vaikkakin sen esiintymisestä on toistaiseksi vasta yksi vahvistettu tieto. Toiseksi kolmen kaupallisen lajin esiintyminen samassa järvesä on tietojemme mukaan ainutlaatuisia Suomessa ja jopa Euroopassa. Yhtenä merkittävänä tekijänä näiden kolmen säilymisessä samassa järvesä on se että yksikään kolmesta lajista ei toistaiseksi ole vahvistunut kaupallisesti hyödynnettäväksi rapukannaksi eivätkä ravustajat siten ole tunteneet palavaa mielenkiintoa Kivijärven rapuja kohtaan. Nähtäväksi jää kuinka täplärapukannan vahvistuminen vaikuttaa kahden muun lajin elinoloihin, kapeasaksirapu kun on yhtä herkkä rapurutolle kuin jokirapu. Lisäksi kapeasaksirapu ei keitetynä tule yhtä punaiseksi kuin jokirapu tai täplärapu, eikä maunkaan sanota olevan yhtä hyvä. Siksi vanha varoitus pätee yhä: kapeasaksirapua ei saa eikä kannata leivittää suomen vesistöissä. Erittäin mielenkiintoista olisi tietää kuinka laajalle kapeasaksirapu on Suomessa levinnyt ja kuinka monessa vesistöissä sitä esiintyy. Kivijärvi on erinomainen esimerkki siitä kuinka harvinainen laji voi elää järvesä juuri kenenkään sitä tunnistamatta.

Kivijärvessä esiintyvät rapulajit. Vasemmalla kapeasaksirapu, keskellä takana jokirapu ja oikealla täplärapu.

Lähteet

Muus, B., J. 1968. Sisävesien kalat ja kalastus. (toim. Pitkänen, H. ja Silta-
maa, E.). Otava, Helsinki.

Tulonen, J., Erkamo, E., Järvenpää,
T., Westman, K., Savolainen, R. ja
Mannonen, A. 1998. Rapuvedet tuot-
taviksi. Riista- ja kalatalouden tutki-
muslaitos. 152 s.

Wuorentaus, Y. 1939. Jokirapumme ja
sen eurooppalaiset sukulaiset. Suo-
men Kalastuslehti. 9/46.

Uusi SE-rapuennätys

Kalatalouden Keskusliiton ylläpitämässä ennätysrapurekisteris-
sä on nyt ennätys noteeraus kolmesta rapulajista. Kesällä 2002
tavattiin Luumäen Kivijärvestä Suomelle uusi rapulaji eli kapea-
saksirapu. Tähän saakka lähimmät kapeasaksiravun elinpaikat
ovat olleet Venäjällä.

Ennätysrapurekisteriin on ilmoitettu 12,0 cm pituinen ja 65 gram-
man painoinen kapeasaksirapu. Tämän otuksen pyytäjä on Matti
Siirpää (puh.0400-122 846).

Kapeasaksiravun Suomen ennätys hyväksyttiin ennätyskalalau-
takunnan viimeisimmässä kokouksessa 24.9.2002.

Seuraavaan ennätyskalalautakunnan kokoukseen on tulossa myös
neljäs rapulaji noteerattavaksi eli villasaksirapu. Loviisan sata-
masta on löydetty 77 gramman painoinen villasaksirapu. Tämä
yksilö on tallessa Kalatalouden Keskusliitossa. Villasaksirapuja
tulee silloin tällöin suomeen ilmeisesti laivojen painolastiveden
mukana.

Ennätysrapurekisterin tietojen mukaan jokiravun ennätys on
v. 2001 Kemijoesta Tervolassa pyydetty 16,5 cm:n rapu. Täplä-
ravun ennätys on Säskylän Pyhäjärvestä v. 2001 pyydystetty
18,7 cm jättiläinen.

Markku Myllylä

Kalastuksenhoitomaksurekisterissä 250 000 kalastajaa

Maa- ja metsätalousministeriön
ylläpitämän kalastuksenhoitomak-
surekisterin jäsenet saavat ensi
vuonnakin kätevä, säänkestävän
kalastuskortin suoritettuaan kalas-
tuksenhoitomaksunsa saamallaan
viitepankkisiirrolla.

Maa- ja metsätalousministeriö
lähettää vuoden 2003 kalastuksen-
hoitomaksun maksulomakkeet jou-
lukuun alkupuoliskolla. Tuolloin
maksulomakkeen saavat kalastuk-
senhoitomaksurekisterin vanhat jä-
senet, kaikki vuoden 2003 aikana
18 vuotta täyttävät sekä 31.10.2002
mennessä rekisteriin ilmoittautu-
neet henkilöt. Kalastuksenhoito-
maksurekisteriin voi ilmoittautua
internet-osoitteessa: [www.mmm.fi/
kalastuksenhoitomaksurekisteri](http://www.mmm.fi/kalastuksenhoitomaksurekisteri)

Kaikki maa- ja metsätalousmi-
nisteriöltä maksulomakkeen saa-
neet henkilöt saavat postitse kotiin-
sa kätevä kalastuskortin suoritet-
tuaan maksunsa henkilökohtaisel-
la viitepankkisiirrolla tai siinä mai-
nittua viitenumeroa käyttäen
31.5.2003 mennessä. Kalastuskort-
ti on todistus suoritetusta kalastuk-
senhoitomaksusta.

Kalastuksenhoitomaksu on val-
tion veroluonteinen maksu, jonka
keräämisestä syntyvät tulot käyte-
tään monin eri tavoin kalastajien ja
kalavesien hyväksi. Noin kolman-
nes varoista käytetään suoraan ka-
lavesien hoitoon.

Maa- ja metsätalousministeriö
pitää kalastuksenhoitomaksurekis-
teriä muun muassa kertyvien kalas-

tuksenhoitomaksujen seurantaa ja
jakamista sekä kalatalouden suun-
nittelua ja päätöksentekoa varten.
Kalastuksenhoitomaksurekisterissä
on jo yli 250 000 jäsentä. Rekiste-
riin merkitään muun muassa kalas-
tuksenhoitomaksun maksaneen
henkilön nimi ja osoite sekä aika,
jolta kalastuksenhoitomaksu on
maksettu. Ministeriö lähettää vuo-
sittain rekisterissä oleville kalas-
tuksenhoitomaksun maksulomak-
keen sekä jakaa heille ajankohtais-
ta tietoa muun muassa kalastukses-
ta, kalastusmahdollisuuksista ja lu-
pajärjestelmistä. Lisäksi rekisterin
jäsenillä on mahdollisuus saada
kätevä kalastuskortti.